

**Departament de Psiquiatria i de Medicina Legal
Unitat de Psicologia Mèdica
Universitat Autònoma de Barcelona**

**BASES PSICOLÒGIQUES DELS ESTATS DE
SALUT I DE MALALTIA: PSICOLOGIA MÈDICA**

CURS 2010-2011

ÍNDEX

Professors.....	1
Programa de teoria	1
Programa de pràctiques.....	3
<i>Practicum II</i>	4
Avaluació dels coneixements teòrics i de les pràctiques.....	7
Avaluació del <i>Practicum II</i>	8
Requisits per aprovar l'assignatura.....	8
Consultes i Avisos.....	9
Bibliografia.....	9

PROFESSORS

El coordinador de l'assignatura serà el Prof. Rafael Torrubia que explicarà el temari teòric conjuntament amb els professors Albert Fernández-Teruel, Miquel Angel Fullana, Beatriz Molinuevo i Victòria Villalta Gil.

Les pràctiques seran impartides pels professors Óscar Andi3n, Yolanda Pardo i Vict3ria Villalta.

La part de l'assignatura que correspon al *Practicum II* es farà amb els preceptors dels CAP i els professors tutors de la Unitat de Psicologia Mèdica de la UAB: Óscar Andi3n, Albert Fernández-Teruel, Miquel Angel Fullana, Beatriz Molinuevo, Yolanda Pardo, Vict3ria Villalta i Rafael Torrubia.

PROGRAMA DE TEORIA

BLOC A. CONCEPTES, MÈTODES I DESENVOLUPAMENT

Prof. Rafael Torrubia

1. Psicologia i medicina: aspectes conceptuals i metodol3gics

Definició de psicologia. El mètode científic i la psicologia. Els mètodes d'estudi. Procediments de recollida d'informació. Requisits de les mesures psicol3giques. Els tests psicol3gics.

2. Desenvolupament

Conceptes bàsics. Mètodes d'estudi. Natura i criança. Desenvolupament cognitiu i social a la infància i a l'adolescència. L'edat adulta. L'envelliment. Problemes del desenvolupament.

3. Pensament i llenguatge

Resolució de problemes. Judici i presa de decisions. Els biaixos del pensament humà. Estructura i desenvolupament del llenguatge. Llenguatge i pensament. Les alteracions del pensament i del llenguatge.

BLOC B. APRENENTATGE I MEMÒRIA

Prof. Albert Fernández-Teruel

4. Aprenentatges elementals i condicionament clàssic

Concepte d'aprenentatge en psicologia. Aprenentatges no associatius: habituació i sensibilització. Aprenentatge associatiu entre estímuls: condicionament clàssic. Importància del condicionament clàssic en la conducta humana normal i patol3gica.

5. Condicionament instrumental

Antecedents i desenvolupament del condicionament instrumental. Concepte i components. Tipus de condicionament instrumental: reforçament i càstig. El condicionament instrumental en la modulació de la conducta humana: exemples d'ús en el tractament de psicopatologies.

6. Memòria

Concepte i definició. Memòria de treball. Memòria a llarg termini. La recuperació de la informació. Quan la memòria esdevé un problema: amnèsia i hipermnèsia.

BLOC C. COGNICIÓ

Prof. Victòria Villalta

7. Intel·ligència

Conceptes bàsics. Avaluació: els tests d'intel·ligència. Estructura de la intel·ligència. Influències genètiques i ambientals. Els extrems en intel·ligència.

8. Sensació i percepció

Llindars sensorials i mètodes de detecció. Generalitats dels sistemes sensorials. Receptors sensorials i camps receptors. El sistema visual. Constàncies perceptives. Percepció de la profunditat. Il·lusions perceptives. Les alteracions perceptives.

9. Atenció i consciència

Tasques d'orientació i atenció. Escorça parietal i frontal. Síndrome de negligència. Localització selectiva. Vigília, son i consciència. Funcions del son. Drogues i consciència. Les alteracions de l'atenció i de la consciència.

BLOC D. MOTIVACIÓ I AFECTE

Prof. Beatriz Molinuevo

10. Motivació

Conceptes generals. Sistemes motivacionals generals i regulació dels estats. Motivació i cognició. Motivació extrínseca i intrínseca. Diferències individuals en nivells motivacionals. Salut, malaltia i canvis motivacionals.

11. Emoció

Concepte i funcions de l'emoció. Detecció i interpretació d'emocions. Expressió i comunicació emotiva. Visceralitat i cognició en els estats emotius. Diferències individuals en els estats emotius. Patologia emotiva.

12. Personalitat

Conceptes bàsics. Estructura de la personalitat. Avaluació de la personalitat. Influències genètiques i ambientals. Personalitats anormals.

BLOC E. PSICOLOGIA I SALUT

Prof. Miquel Angel Fullana

13. Estrès, salut i malaltia

Concepte d'estrès. Personalitat i estrès: l'exemple del patró tipus A. Estrès i malalties orgàniques. Introducció a la psiconeuroimmunologia. Prevenir i afrontar l'estrès.

14. Trastorns psicològics

Concepte. Classificació i freqüència dels trastorns. Causes dels trastorns psicològics. Personalitat i trastorns psicològics.

15. Tractaments psicològics en medicina

Concepte de tractament psicològic. Tipus i eficàcia dels tractaments psicològics. Indicacions dels tractaments psicològics. Tractaments psicològics en medicina.

PROGRAMA DE PRÀCTIQUES

1. Avaluació del comportament mitjançant els tests psicològics

Concepte de test i tipus. Normes, barems i puntuacions típiques (notes z, notes T i notes QI). Demostració pràctica del càlcul i de la interpretació: el test EPQ.

2. Relaxació muscular

Introducció als mecanismes psicofisiològics de la relaxació muscular. Aplicacions bàsiques de la relaxació muscular en la pràctica mèdica. Pràctica d'exercicis de relaxació. Comprovació dels efectes de la relaxació sobre variables fisiològiques i subjectives.

3. Mesura de la intel·ligència mitjançant el WAIS-III

Administració de la prova. El WAIS-III. Correcció, avaluació i càlcul del QI. Discrepàncies entre els subtests i llur significat. Interpretació.

INSCRIPCIÓ ALS GRUPS DE PRÀCTIQUES

La inscripció als grups de pràctiques la realitzarà el propi alumne mitjançant l'eina d'autoinscripció via web de la facultat.

El dia lectiu anterior a l'inici de cadascuna de les tres pràctiques es donarà per tancada l'assignació als grups i es confeccionaran les llistes d'alumnes. Això és, l'1/10 es tancarà l'autoinscripció a la pràctica 1, el 15/10 a la pràctica 2 i el 22/10 a la pràctica 3. Després de tancades les llistes no es podran fer canvis de grup.

Cas de necessitar un canvi de grup per causa justificable, l'alumne haurà de sol·licitar-ho al coordinador de l'assignatura com a mínim amb un dia d'antelació a la data que li hagués quedat assignada via autoinscripció.

“PRACTICUM II”

1. PRESENTACIÓ

El “*Practicum II* de Psicologia Mèdica en els Centres d’Atenció Primària” forma part de l’assignatura Bases Psicològiques dels Estats de Salut i de Malaltia i s’inscriu en el paradigma de l’aprenentatge des de la pràctica que protagonitzen els professionals del sistema sanitari.

Aquest *Practicum II* es planteja com una continuació de l’experiència ja iniciada amb el *Practicum I*, amb l’objectiu que l’estudiant comenci a copsar la importància de les conductes i dels estats psicològics de les persones en els processos de salut-malaltia que es veuen en els Centres d’Atenció Primària (CAP).

El *Practicum II* consta de dues visites grupals, programades en els mesos de novembre i desembre, a un dels CAP adscrits a les unitats docents de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona i de quatre sessions de tutoria a la Unitat Docent de Bellaterra amb un professor/tutor de l’assignatura.

Cada visita al CAP ocuparà una jornada d’unes cinc hores de durada i s’efectuarà en grups reduïts d’alumnes d’acord amb la distribució que marqui l’Equip de Coordinació de la Unitat Docent de Bellaterra. Requerirà la utilització d’indumentària adient i el desplaçament de l’alumne al CAP corresponent.

El professor responsable de cada grup facilitarà l’aprenentatge dels alumnes per tal que l’estudiant pugui desenvolupar les tasques que li pertocuin i assolir els objectius previstos en el *Practicum II*.

2. PRINCIPIS

L’estudiant haurà de demostrar, mitjançant la seva presència i participació activa al CAP que se li assigni i a les sessions de tutoria programades, la comprensió dels següents principis:

- Els processos de salut-malaltia estan relacionats amb les conductes, els estats emocionals, els sentiments, les actituds i els desitjos de les persones.
- La conducta del pacient en una relació metge-pacient implica aspectes verbals i no verbals.
- La comunicació no verbal té una funció molt important per expressar emocions, sentiments, actituds i desitjos.
- Existeixen patrons d’expressió no verbal bàsics i generalitzats.

- L'expressió facial és una de les dimensions de la resposta emocional més estudiada i coneguda.
- Els estats emocionals poden canviar durant una interacció social.
- Existeixen diferències individuals en els patrons d'expressió no verbal.

3. OBJECTIU GENERAL

En finalitzar el *Practicum II*, l'alumne haurà de ser capaç de:

- Interpretar el significat dels components de comunicació no verbal més freqüents en pacients d'Atenció Primària en un context de relació metge – pacient.

4. OBJECTIUS ESPECÍFICS

En finalitzar el *Practicum II*, l'alumne haurà de ser capaç de:

- Distingir els diversos components de la comunicació no verbal (inclosos els paralingüístics).
- Detectar emocions a través de la comunicació no verbal dels pacients.
- Distingir emocions bàsiques a través de la interacció entre els diversos components no verbals.
- Detectar relacions entre la conducta verbal i la no verbal.
- Conèixer les limitacions que existeixen en la interpretació de la conducta mitjançant el llenguatge no verbal.

5. AGENTS IMPLICATS I FUNCIONS

- Estudiants: l'estudiant haurà d'observar algunes conductes no verbals i estats emocionals implicats en la pràctica mèdica als CAP, comentar-los amb els professionals i discutir-los en grup amb l'ajut del professor/tutor responsable.
- Preceptors: professionals de la pràctica mèdica dels CAP on es fan les sessions de consulta i que intervien en l'aprenentatge dels estudiants a través d'aquest *Practicum II*.
- Professors/tutors: docents que dirigeixen l'aprenentatge de l'alumne basat en el pensament crític i en el treball del grup.

- Coordinadors del CAP: responsables de l'organització del *Practicum II* i dels aspectes logístics relacionats.

6. AULES DEL PRACTICUM

Llocs de la Unitat Docent de Bellaterra on es reuneixen els alumnes del *Practicum II* amb el corresponent professor/tutor per fer les sessions de comentaris i discussions.

7. ACTIVITATS ALS CAP: SESSIONS DE CONSULTA

L'estudiant ha d'assistir a 2 sessions de consulta del metge de capçalera, del pediatre, del professional d'infermeria o d'altres professionals de l'àmbit de la salut. En aquestes sessions ha d'observar, identificar i registrar els elements que es descriuen en els objectius del *Practicum II*, els quals proporcionaran el material per a treballar en les sessions de tutories.

Les visites als CAP s'intercalen amb les tutories tal i com s'especifica en el següent apartat.

8. TUTORIES

Les tutories es faran en grups de 12 estudiants i un professor/tutor a la Unitat Docent de Bellaterra. Es preveuen 4 sessions tutoritzades seguint el calendari següent:

Sessió 1 (8–11/11)

Sessió introductòria on s'expliquen a l'alumne els objectius del *Practicum II* i el pla de treball i s'introdueixen els elements teòrics relacionats amb els components de la comunicació no verbal. Es presenten i s'analitzen vídeos i es prepara la primera visita al CAP.

Primera visita al CAP (15 ó 16/11)

Sessions 2 i 3 (22–25/11 i 29/11–2/12, respectivament)

L'alumne exposa de manera ordenada i justificada les seves impressions sobre el que ha observat durant la primera visita. El professor/tutor destaca els punts forts i els punts febles de la feina feta pels alumnes, tot fent participar a tots els membres del grup en l'anàlisi dels problemes. Es desenvolupen els aspectes teòrics relacionats amb l'expressió facial de les emocions. Es treballa amb vídeos per tal de millorar l'observació durant la segona visita i poder-hi detectar aspectes més elaborats o detalls més fins relacionats amb les conductes que s'estiguin estudiant. Es prepara la segona visita al CAP.

Segona visita al CAP (9 ó 10/12)

Sessió 4 (13-16/12)

Els alumnes presenten les seves observacions que són comentades pels altres alumnes i pel tutor. S'analitzen les limitacions que suposa la interpretació de la conducta

mitjançant el llenguatge no verbal. Alumnes i tutor fan una anàlisi de l'experiència en base als objectius plantejats.

9. ASSIGNACIÓ DELS CAPS I LES SESSIONS DE TUTORIA

Els alumnes podran autoinscriure's a les sessions de tutoria i a les sessions al CAP que més els convinguin. Ambdues inscripcions es realitzaran independentment (CAP i sessions de tutoria) a través de l'eina d'autoinscripció a la web de la facultat, però és important que els alumnes s'assegurin que realitzen totes dues activitats, altrament el *Practicum II* no és considerat completat i perdran la possibilitat de presentar-se a l'examen de Febrer de l'assignatura.

És important que un cop triat el grup del *Practicum* l'alumne assisteixi a les sessions a les que s'ha inscrit. Si per causes justificables hagués de demanar un canvi de grup, haurà de sol·licitar-ho amb antelació al seu tutor.

AVALUACIÓ DELS CONEIXEMENTS TEÒRICS I DE LES PRÀCTIQUES

CONTROL FORMATIU

Per tal de fer un seguiment crític del curs, la Unitat de Psicologia Mèdica, realitzarà dues avaluacions formatives. Una, després de l'exposició del segon bloc del programa teòric i l'altra, en l'acabar el cinquè bloc. Aquestes avaluacions tindran format de prova d'elecció múltiple i seran voluntàries per als alumnes. Aquells que hi vulguin participar s'hi hauran d'apuntar en una llista uns dies abans de l'avaluació. Les avaluacions es faran el **2 de novembre** i el **12 de gener** en hores de classe.

Els alumnes que hi participin i que superin l'avaluació (s'entén superar l'avaluació com obtenir una nota de 5 o superior un cop promitjades ambdues avaluacions) podran obtenir fins a un màxim de 1 punt de bonificació que se sumarà a la seva nota final (veure la fórmula de la nota final del curs més avall).

IMPORTANT: Aquesta bonificació només s'aplicarà a la nota final de Febrer i no serà guardada per la nota de Setembre.

AVALUACIÓ DE LES CLASSES TEÒRICO-PRÀCTIQUES

L'avaluació final de coneixements teòrics i d'habilitats pràctiques es realitzarà mitjançant una prova d'elecció múltiple amb 70 preguntes de 5 alternatives (60 de teoria i 10 de pràctiques), aplicant una correcció per descomptar els encerts a l'atzar (encerts – ¼ dels errors) i transformant decimalment la nota. La correcció de les proves serà sotmesa a tots els requisits psicomètrics. Les preguntes podran versar sobre la matèria impartida a les classes teòriques i pràctiques i sobre el material bibliogràfic que els professors de teoria i de pràctiques hagin indicat.

AVALUACIÓ DEL “PRACTICUM II”

L'avaluació del *Practicum II* es farà a partir de: a) Un examen de preguntes relacionades amb els objectius del *Practicum II* i b) un informe breu que haurà d'incloure elements descriptius i de reflexió sobre la feina feta al CAP i a les tutories; la data límit de lliurament de l'informe serà el **12 de gener de 2011 a les 14 h.**

REQUISITS PER APROVAR L'ASSIGNATURA

CONVOCATÒRIA DE FEBRER DE 2011

Data: **3 de febrer de 2011**

Requisit per poder presentar-se a examen: Haver assistit a totes les sessions del *Practicum II* (2 sessions al CAP i 4 sessions de tutoria) i haver lliurat l'informe en el termini indicat.

Requisits per aprovar l'assignatura: a) Obtenir d'una nota decimal a la prova teòrico-pràctica igual o superior a 4; i b) una Nota final igual o superior a 5.

La Nota final s'obindrà a partir de la fórmula següent:

**Nota final = (nota decimal prova teòrico-pràctica * 0,7) +
(nota decimal de l'avaluació del *Practicum II* * 0,3) +
(possible bonificació pel control formatiu [només febrer])**

CONVOCATÒRIA DE SETEMBRE DE 2011

Data: **6 de setembre de 2011**

Alumnes que van assistir a totes les sessions del *Practicum II* (2 sessions al CAP i 4 sessions de tutoria) i van lliurar l'informe dins del termini fixat

Les característiques de les proves i la fórmula per obtenir la Nota final seran les mateixes que a la convocatòria de febrer.

Requisits per aprovar l'assignatura

Els mateixos que a la convocatòria de febrer.

Alumnes que no van assistir a totes les sessions del *Practicum II* i/o no varen lliurar l'informe dins del termini fixat

Podran presentar-se a la prova de coneixements teòrico-pràctics i la nota màxima de l'assignatura a la qual podran aspirar serà 7.

Requisits per aprovar l'assignatura

Obtenir una nota mínima de 5 sobre 10 en la prova teòrico-pràctica.

CONSULTES I AVISOS

SECRETARIA DE LA UNITAT

Dilluns, dimecres i divendres de 9.30-14.30 h.
Dimarts i dijous de 9.30 a 14.00 i de 15.30 a 18.00 h.
Tel. 935811225 E-mail: u.psicologia.medica@uab.cat

CONSULTES SOBRE ASPECTES DE COORDINACIÓ

Prof. Rafael Torrubia, en horaris d'atenció a alumnes que s'anunciaran oportunament, o bé, a través del Campus Virtual.

CONSULTES SOBRE LES MATÈRIES

(preferentment al professor que hagi explicat el tema)

Cal demanar hora a la secretaria de la Unitat.

Rafael Torrubia: Bloc A i tutories *Practicum*.

Albert Fernández-Teruel: Bloc B (temes 4, 5 i 6) i tutories *Practicum*.

Victòria Villalta: Bloc C, sessions pràctiques i tutories *Practicum*.

Beatriz Molinuevo: Bloc D i tutories *Practicum*.

Miquel Angel Fullana: Bloc E i tutories *Practicum*.

Óscar Andión: sessions pràctiques i tutories *Practicum*

Yolanda Pardo: sessions pràctiques i tutories *Practicum*

TAULER D'ANUNCIS

Tota la informació referent a l'assignatura, com ara la normativa general del curs, calendari de classes, de pràctiques i de tutories, mecànica de revisió d'exàmens, avisos i notes, es trobarà al Campus Virtual que serà el mitjà de comunicació oficial amb els alumnes. Al tauler d'anuncis de l'assignatura també s'hi penjarà una selecció de la informació més rellevant.

BIBLIOGRAFIA

Es pot obtenir informació rellevant sobre els temes del programa, de les pràctiques i del *Practicum II* en els llibres:

BERGER, K. S. (2004). Psicología del desarrollo: infancia y adolescencia. (6ª Ed.). Buenos Aires: Médica Panamericana.

CARLSON, N. R. (2006). Fisiología de la conducta (8ª Ed.). Madrid: Pearson Educación.

- COHEN, R. A. SPARLING-COHEN, Y. A. I O`DONNEL, B. (1993). The neuropsychology of attention. New York: Plenum Press.
- DAVIDOFF, L. L. (2003). Introducción a la psicología (3ª Ed.). México: McGraw-Hill/Interamericana.
- DAVIDSON, R. J., SCHERER, K. R. I GOLDSMITH, H. H. (Eds.). (2003). Handbook of affective sciences. New York: Oxford University Press.
- KANDEL, E. R., SCHWARTZ, J. H. I JESSELL, T. M. (2001). Principios de neurociencia (4ª Ed.). Madrid: McGraw-Hill Interamericana.
- MOLINUEVO, B. I DE PABLO, J. (2007). Pràcticum de Psicologia Mèdica (I). Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- MYERS, D. G. (2005). Psicología (7ª Ed.). Buenos Aires; Madrid: Médica Panamericana.
- PÉREZ ÁLVAREZ, M., FERNÁNDEZ HERMIDA, J. R., FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, c., I AMIGO VÁZQUEZ, I. (Coords.). (2003). Guía de tratamientos psicológicos eficaces. Madrid: Pirámide.
- PERVIN, L. A. (1996). The Science of personality. New York: John Wiley & Sons.
- REEVE. J. (2003). Motivación y emoción (3ª Ed.). México, D.F.: McGraw-Hill.
- ROLLS, E. T. (2005). Emotions explained. New York: Oxford University Press.
- STECKLER, T., KALIN, N. H. I REUL, J.M.H.M. (Eds.). (2005). Handbook of stress and the brain. Amsterdam: Elsevier.
- TARPY, R.M. (2000). Aprendizaje: Teoría e investigación contemporáneas. Madrid: McGraw-Hill.
- WADE, C. I TAVRIS, C. (2003). Psicología. (7ª Ed.). Madrid: Pearson Educación.
- WARD, I. (2006). The student's guide to cognitive neuroscience. New York: Psychology Press.